

SZÉPIRODALMI

FIGYELELŐ.

32-ik szám.

Szerkesztői szállás,	Megjelenik e lap csütörtökön.	Kiadó hivatal,
hová a lap szellemi részét illető küldemények utasítandók: Üllői-ut és Kisfaludy-utca sarkán 11-ik szám.	Előfizetés helyben házhoz hordva, vidéken postai szétküldéssel, félévre 5 ft. egész évre 10 ft.	hová az előfizetési pénzek s minden a lap anyagi részét illető dolgok utasítandók Egyetem-utca 4-ik szám.

MÉGIS VALAMI A FORDÍTÁSRÓL.

III.

Nemcsak hosszan de az egész tükrön végig nyúlik az a csúf ráncz, a német és általában nyugot európai névmások majmolása, a melyre reá ismerhetni ime példák-ból: 1) „ő egy öreg asszonynál él.“ — 2) „ő ben marad.“ — 5) „kis leányom bokkrétájához, midőn *azt* Lisznyainak adá.“ — 4) „S miért *azt*“ (Warum das?) — 5) „Szélre vagy sebes Dunára, s téli hóra írjuk *azt*.“ — 6) „Mihelyt a megyék a magok sérelmeit s kívánatait beadandják, azok dictálás alá fognak bocsáttatni.“ — 7) „Ámbár még nincs elhatározva azok közzétételének módja.“ — 8) „Ha úgy csevegsz, úgy csicseregsz — a zengő kis madarakkal — mindig attól félek, hogy még te is elrepülsz *azokkal*.“ stb. Tüzetesen tárgyalván e rovatot — mind két értelmében *azt* — fejtegetéseimet nem ismétlem. Hanem kérem, olvassák meg a „Nyelvészeti füzetek“ III. kötetében (1858) közlött értekezésemben: Adalék okmányok a „nyelvujítás“ és „nyelvrontás“ ügyében. Lesz itt utánuk más mondani valóm, a mit ott vagy nem, vagy nem így irtam meg. Előbbben is *azt* jegyzem meg, hogy az az: *azt*, *azokat*, *annak*, *attól* stb. nemzeties használásának egyedül biztos fogantyúja az, ha mindannyiszor megfontoljuk, hogy szabály szerint nem tulajdonképi névmások, azaz: ne talán ismétlendő név helyét pótló, hanem valódi mutató szócskák; ennél fogva mindig hangnnyomattal mondjuk ki. A leírt mondat hangos kimondása tehát gyakorlati eszközt nyújt, hogy megítélhessük, vajon nem helytelenül vagy szabálytalanul alkalmaz-

tuk-e gondolatunk vagy eredetünk gondolat kifejezésében. Probálják meg csak önök felhozott példáimban és megfogják látni, mily esetlenül fognak hangzani hangnyomattal vagy inkább hangemeléssel ejtve a kijelelt szócskákat. Ebből világos az is, hogy a mondat utolsó részibe — pontosabban az ige után — nem helyezhetni őket. Pl. „Nekem nem jó, hust enni vacsorára, tegnapelőtt *azt* ettem, s egész éjjel nem tudtam alunni miatta.“ Mily ügyetlenül hangzanék így: „tegnapelőtt ettem *azt*, és egész éjjel nem tudtam alunni *a* miatt.“ Természetesen, hogy e szabály felteszi a magyaros, nemzeties, eleven nyelvérzék, és arra nézve, a ki az utóbbit, mint idegen, még meg nem szerzte, vagy, mint magyar, elhagyta tompulni, vagy a divatos rummal elfojtotta, eszközöm haszontalan, szabályom holt betű. Másodszor, különös rút folt, szeplő, sümölcs, daganat, a melylyel nyelvünk szép arcát undokítják, a kik a feljebbi 7 példabeli formával élnek. És még tagcsönkítés is van egybekötve vele, mivel *jok*, *uk*, vagy *jek*, *ők* ragjaink, a melyek csak ez egy esetben használhatók, merőben ki vannak irtva általa. „Ámbár közzétételök módja még nincs elhatározva“ így kell vala írni a 7 példa szerzőjének. Lehet ugyan e formát is használni, de csak akkor, a midőn hangnyomat esik az „*azok*“-ra. „Virágaink közt a *dahliák* a legkelendőbbek, és *azok* mívelésit ajánlom leginkább.“ Egészen más árnyalat, mint mikor *azt* mondom: „és különösen ajánlom mívelésöket.“ Hasonló különbség van har-

madszor, az *annak* és *neki*, *ahhoz* és *hozzá*, *arról* és *róla* és több ilyek közt. Mily szem-
betűnően különböző két árnyalatot fejez ki
p. o. ez : „tanulatlan csikóra ültem s *arról*
estem le,” és ez : „és leestem *róla!*” Midőn
e lapok tisztelt szerkesztője ezt írta : „Csak
annyit veszen hát *belőlök*, a mennyi czéljára
szükséges;” vagy ezt : „vajjon a szerző
megtalálja-e *bennök*, a min a bíráló gáncsa
épült;” (Figy. 373 lap.) a legfinomabb nyelv-
érzéket tanusította. Holott ha azt kellett
volna netalán olvasnom az idézett helyeken
„veszen hát *azokból*” és „megtalálja-e *azok-
ban*” bizony-bizony azt kiáltva : et tu Bru-
te! kétségbe estem volna nyelvünk sorsa
felől. Negyedszer, illik megjegyeznünk, hogy
„*azt*” olykor valódi névmási szolgálatot is
tehet, még pedig két alkalommal : elsőbben
a midőn nagyobb hatás, erősb árnyalat te-
kintetéből pleonastice van használva, mint
p. o. ugyan abban a kellemes kis könyvec-
skében, a melyből 3 és 8 példamat vevém,
leljük : „Másnak szántam én *azt* — más-
nak,” a melyben se az *én*, se az *azt* tulaj-
donképpen nem szükségesek, és mégis jól
állanak. Megint a midőn az : „*azt*” nem egy
bizonyos tárgyra, hanem egy egész mondat
értelmire vonatkozik, p. o. ebben a — mint
gondolom vidékies — kifejezésben : „én mon-
dom *azt*” t. i. az, az én véleményem is, a
mit ön állít stb. És átaljában az *azt* után ily
esetben mindig oda kell gondolni : *hogy*,
a *mi*, a *mit* stb.

Menjünk más tárgyra.

A különbféle nyelvek illető jellemeiben
van egy bizonyos erős vonás, az ugyneve-
zett igeidők. „Ugynevezett” mondtam, mert
bizony a tulajdonképi idő, t. i. a mit az alatt
értenek és tanítanak a nyelvtanokban, a
mult, *jelen* és *jövendő* csak egy és még nem
is leglényegesebb árnyalat azok közül, a me-
lyeket az igeidőknek nevezett formák jelel-
nek. ¹⁾ Igenis, erős, kiülő, szembetűnő vo-
nás, — csak azok nem, vagy halványon lát-

ják, a kik a nyelveket csupán az etymologia
kicsinyítő üvegén át szemlélik, és nincs fo-
galmuk róla : mily szép szervezett egész; a
kik nem tudják vagy nem akarják tudni,
hogy nemcsak Linnéi rendszere, hanem phy-
siológiája, sőt psychológiája is van. És mily
nagy a természet ebben is, mint minden más
műveiben! Minő különbféleséget állít elé itt
is, kevés számu elemekből. A legrokono-
sabb nyelvek, a valódi testvérek közt is,
ilyenek a semiek, a nagyobb vonások azo-
nossága mellett, van különbség az igeidők
finomabb árnyalataiban. Persze, hogy nyelv-
tanokból és szótárokból nem lehet ezeket ki-
tanulni; a nyelvnek organicus használata
olvasása, írása, beszélése sejteti velünk a
különböző sajátságokat, és a midőn ezeket
már érezzük inkább mint tudjuk, számta-
lanszor elakadunk a midőn elméletileg ki-
vánnók magunknak vagy másoknak meg-
magyarázni. ¹⁾ Aztán mily mélyen vannak
gyökerezve az illető nyelv anyagi és szelle-
mi szerkezetébe! A nyelvnek idővel járó ta-
gadhatatlan változásai mellett az igeidők
csaknem változatlanul megmaradnak. Plau-
tus, Cato nem használták őket más érte-
lemben mint Seneca és Svetonius; Shakspea-
re és Montaigne, kiki a maga nyelvén, nem
különböznek e tekintetben Byrontól és G.
Sandtól.

És imel a nyelvmívelési rögeszme, a for-
ditói lomhaság, segítve a magyar tejet nem
szopott vagy magyar nyelvérzéköt vesz-
tett nyelvészekről, képes volt nyelvünknek
ezt a szilárd elemét is megvesztegetni, meg-
rontani. Octroyáltak, codificáltak, faragtak,
zagyvaltak; és így támadtak az „irék vala”
„irandottam” monstrumok, és mindenek fe-
lett a fatalis „aligmult.”

Hosszadalmas és utoljára még sem teljes,
nem is idevaló deductio helyett, tessék el-

¹⁾ A paradigmák elferdítése átalában, s a magyar ige-
idők nemzetiellen összezagyalása különösen, zavaros vizű
két kútforrásból eredett. Egyik az a hiedelem, hogy ha idegen
nyelv bizonyos kifejezésének némi magyar szó vagy szó-
forma egy bizonyos esetben megfelel, minden más esetben
is meg kell felelnie. E csalóka elvből indult ki egy híres
regényírónk, midőn azt állítja, hogy „fixe Idee” nem lehet
rögzött eszmének nevezni, mert ugy aztán Fixstern is rögz-
ött csillag lenne. Nem következik, biz a, de éppen ugy nem

következik, hogy ezt : „Er schlief als der Blitz einschlug”
így fordítsuk : *Alvók* mikor a menykő *leáto*; mert itt
„alvók” kell, s még nem is : „alszik vala,” mint némelyek
állítják latinos íróink után. Másodika az érintett két kútfor-
rás az a tudatlanságot tápláló vélemény, hogy az igeidők
neveiben a „perfectum” és „imperfectum” az időre vonat-
koznak. A világért sem! Praeteritum imperfectum rövidi-
tett de ferde világot is vető kifejezés e helyett : tempus
praeteritum, actio imperfecta; és praeteritum perfectum e
helyett : tempus praeteritum, actio perfecta. Ezt nem én
mondom, hanem a világ minden nyelvésze, a ki csak mel-
tán viseli ezt a nevet.

¹⁾ Legtisztabb még e tekintetben a francia igeidők
elmélete.

olvasni e lapok előtttem heverő számából (25. ápril, 24-én 393 l.) „a köpenyeg“ folytatása első hasábját. Ott lábatlankodnak tarkán egymás mellett: elkölté, — ült, — heverése — bealkonyodott — felöltözék — vette — ment — kelle — közeledett — jutott — találkozték — ritkultak — mutatkoznak — bámulta. Elolvasván pediglen próbálják meg, vajon a legmélyebbre ható ártézi kutatóval és legfeszítettebb szorgalommal bírnak-e oly elvet feltalálhatni, a melyből ki-magyarázhatnák: miért van az idézett helyen az igék némelyike — a bevett nevezet szerint — *félbe múltba*, másika *egészen múltba* téve? Ha sikerül önöknek feltalálása, akkor én kész vagyok — mint korábban és olykor most is szokták a „tévedt“ leányzók az egyházat — térden állva megkövetni az összes magyar irodalmat, és visszavonni mind azt, a mit a divatos stil nemzetietlen *kocsantásai* ellen számon vagy tollamon valaha kiejtettem. A míg azonban e megtörténék, tetézem vétkeimet és elmondom, hogy alig van nyelvfertőztetőbb, magyar fület fájdalmasabban vagy bosszantóbban sértő egy visszaélés, mint a „látám, hallám, evém, alvám“ formáknak olyas cselekvények vagy állapotok kifejezésére való használata, a melyek az illető időben még *nincsenek bevégezve*, hanem vagy folyvást tartanak vagy ismételték, szokottak. És ennek az érzésnek minden lépten nyomon ki vagyunk téve mi szerencsétlenek, a kiknek magyar nyelvérzéke még el nem tompult, mint a pattantyus füle az ágyudörgéstől. Nemcsak az irodalomban, de sőt a közbeszédben is üldöz olykor, különösen a midőn a műveltség ama pedantjaival találkozunk, a kiknek minden arany a mi fénylik. A múlt nyáron egy fiatal ember jöve be a muzeum kertjébe itt Kolozsvárt és ime szókkal mutatá be magát: „Pesten lakám, az egyetem-be járék, tanáraim leczkéi nagy hatást gyakorlának reám; különösen szeretém a természeti tanokat —“ Én pedig, cynismus, nem cynismus, különösen szerettem volna egy darab sárral betapasztani a száját, mint-hogy a fületem nem foghattam be. Gazdai szerepem tiltván az elsőt, csak átkoztam magamban a paradigma készítőket, úgy a német regények és történelmi munkák fordítóit, a kiknek köszönhetjük — vagy kö-

szönje biz' az ördög — a nyelv-mivelés e gyönyörű mozzanatát!

Szegény magyar nyelvünkön minden idegenből való fordítás rajta hagyta a keze szennyét. A latinistáktól nyertük az ilyeneket: „Mikor *lejött volna* a hegyről, kíséretet“ stb. — „Közelgetnek vala hozzája, hogy *hallgatnák* ötet.“ — „És *kivánja vala*, a hasát betölteni a malátával, melyet a disznók *eszaek vala*, és senki nem *adja vala* neki.“ — Nem akarván a latinismusok listáját adni, csak az „és pedig“-et emlitem meg, és áttérek a francziából fordított nyelvművelekre: „*Esküszöm*, egyedül csak te néked *élni*.“ — „*Hizelkedett* magának, engemet *megrígasztalni*.“ — „Elértem *czéloamat*, neki *tetszeni*.“ — „*Érzékeny*, nekie okozott fájdalmához, nem tudta magának úgy képzelni könyeit hogy stb.“ — „Melyeket noha által látott, megjobbithatását mindazáltal, annyiszor *vétkes*, reményleni nem merészelte.“ Ez utolsó példa Hallerből van, a többiek Báróczyból; hanem se az egyik se a másik nem keverte be fordítmányait a német fordításokkal kezdődött pseudo-imperfectumok mocskával. Ellenben az elől megrótt: „*evvel* vagy *avval birni*“ kifejezésre nézve mind a kettőt terheli súlyos vád holott ebben megint az első latinisták az ártatlanok. Untalan szaporítva vette át minden rendbeli fordító elődjétől és elődjeitől az idegen szófogásokat, és így keletkezett az a nemzetietlen halom, a melynek kiülőbb göröngyei felett szemlét tartani szerencsétlenségem van. A fordításokból aztán szél-tibe elragadt a mótely az eredeti írókra is. Mit? ragadt? oltva oltották át beléjük. Irodalmunk vezetői kötelességökké tették, a fordítóktól hönniakká csempészett idegen idiotismusokat sajátukká tenni, és stilusukat szépíteni, nyelvöket gazdagítani velök ¹⁾. Aztán csoda hát, ha felfordult a világ nálunk, és midőn más irodalmakban a fordító vette és veszi magának mintakép gyanánt az eredeti író, itt emennek kell ahhoz iskolába járni. És nem fontos okokból kezdem-e fejtegetéseimet azon, hogy nálunk sokkal inkább életbe vágó kérdés a fordítás ügye, mint másutt?

¹⁾ Kazinczy épen ezért ajánlotta Báróczy fordításait íróinknak mintául, s ezért gondoskodott munkái új kiadásáról.

Oly erősen hatott is a fegyelem, hogy némely írónk csak amugy suttomba merte vele született nyelvérzéke jobb sugallatát követni. Ime Kölcsey — a kibén (csak mint íróról szólok) oly sok volt a nagy, és csak az kicsiny, a mit a nyelvmivelő iskola rontott benne — csupán simitatlan naplójában merte írni: „ültem és irtam, midőn ablakom alatt muzsikái hangok zendültek meg.“ Még ezt: „Omlott a zápor; és a város szépeinek még az az örömük sem lehetett, hogy az ablakon keresztül valaki után lesködhessenek.“ stb. Fogarassy elmélete szerint — a ki (közbeszólva) az igeidőkről olvasott értekezésiben megint összezagyalta, a mit Hunfalvy valamennyire tisztába kezdett vala hozni — így kellett volna írni Kölcseynek: „ülék és irék, midőn stb.“ És így: „omlék a zápor stb.“ A minthogy ez utóbbi példa után ugyancsak az a Kölcsey, a rosszabb szellem inspirációjára, vagy tán az orbiliusi plága jutván eszébe, ezt írja: „Ott ülénk a főtábla termében“ az egyedül helyes *ültünk* helyett. Nincs ellenben semmi kifogásom a következő ellen: „Elszéledének az emberek; s Wesselényi s a szathmármegyei követ ketten maradának.“¹⁾

Mindjárt az „aligmult“ után alig van *üch*tebb német fogás, de alig is egy, a melynek nemzetietlenségét kevésbé sejténék az írók, mint az, a melynek e rövid példa a mutatványa: „tisztelt *hazámfia*.“ Fogadom, akárhány olvasóm elkiáltja magát csodájában: „Hát már ez is németes?“ — De az ám! és még milyen! Gyökeresen, elvileg németes. A német nyelvtan sérthetlen szabálya az, hogy szerkesztett szó előtti határozó, amannak legutolsó elemére vonatkozzék. „Des Vaters Schulkamerad,“ eine laute Freudenbezeugung, „feine Gabelspitze,“ „eitles Weibergeswätz“ és több ilyek soha legkisebb kétséget se okoznak. Nem az iskola az atyáé, hanem a pajtás; nem az öröm hangos, hanem a kifejezése; nem a villa finom, hanem a hegye; nem a nő hiu hanem

a fecsegése. De magyarul éppen ellenkezőség van. Ebben: „birka gyapju nyirő olló“ minden szó a nyomon utánna következő szót határozza. Nem akár miféle olló, hanem *nyirő* olló; nem akármit nyirő, hanem éppen csak *gyapjut* nyirő; és utoljára nem akár miféle gyapjut, hanem kirekesztőleg *birka* gyapjut. És ez az általános szabály a határozók elhelyezésére nézve a magyarban. A két nyelv ellenkező tulajdonságának éppen az az oka, a mit feljebb, a nevező eset használatabeli különbségről mondánk, u. m. a flexio. A határozóknak a németnél flexiója van; nálunk teljességgel nincs; ezért ő elhelyezésökben szabadabb, mi kötöttek vagyunk.¹⁾ Ellenben ők a nevező elhelyezésben kötöttek, holott mi ebben teljes szabadságnak örvendünk. Ezt a kötöttséget pedig, akármily irgalmatlanul szeressük a szabadságot, készségesen el kell ismernünk Lajthán innen, Lajthán tul, ha csak a nyelv legeslegfőbb és mellözhetlen kellékét, az értelmességet, úgy a gondolatok és képzetek hű közlésit merőben megsemmisíteni nem akarjuk. Avvagy értelmes kifejezés-e az ilyen, mint: „forró hazaszeretetteljes levél“ a melynek hallottára csak idővel világosodunk fel, hogy se a haza se a levél nem forró, hanem a szeretet. Holott így: „a haza forró szeretetével teljes levél,“ döcögés nélkül, peregve kíséri képzelődésünk a kifejezés minden szavát, és végül a legtisztább képzemény alakul. Így, igaz, nincs irodalmi stilban mondva, de van ám igazi magyarban és még általános logicaiban is; amugy pedig? — no, annál a ludgágogást is inkább érthetni. Kell-e több? Szolgálhatok: „két porból emelkedettebb egyén“ — „előttem fekvő két rimes versben irt játék“ — „az idezárt szolgabíró bizonyítványa,“ a melyet, hibát kapván valaki benne, írója imigy igazított ki: „az idezárt szolgabírói bizonyít-

¹⁾ Ez a második ige természetesen csak abban az értelemben van jó formával mondva, mely szerint „maradni“ az ott hagyni-nak intransitívuma. Nem lenne jó ellenben ime kapcsolatban: „Wesselényi a szatmári követtel ott maradának estig;“ hanem ott maradtak kell. Olyat nem tartós értelme van a „maradjon“-nak is a vitatkozó gyűlésekben, és csak annyit tesz: „ne változtassunk!“

¹⁾ A szanszkrt, görög és római nyelvekben nagyon tisztán kifejlődve lévén a ragozása mind a főneveknek, mind a névmellékeknek, szintoly nagy a szabadság a szók elhanyagolásában is. A ki azonban e nyelvek irodalmi maradványait gondosan s valamennyire kritikai szemmel vizsgálja, arra a meggyőződésre jut, hogy a szórendezésbeli nagy szabadságot csak a — másfelől mérték által kötött — költők fordították hasznukra. A próza íróknál ellenben az eszmék logikai rendje kormányozza a szók elrendezését. Iskolai könyveink, melyek a szók szóthányását „szótarsyntaxis“-nak nevezik, nem tudják mit beszélnek. Bocsiand meg Uram, bűnököt

vány. „Egyik tizenkilencz, a másik egyhán-
husz, mert mindenikben csak a szolgabíró
van zárva. Tüzetes tárgyalásba ereszkedni
nem lévén itt feladatom, bérekesztem me-
gint valódi tényen alapzó egy példával:

„A tolvaj gyilkos pap szentjét káromló köz-
ség tagja. „E már csak ugyan tarka „schach-
brett“ ugy-e? Milyen jól áll rajta a magyar
nadrág!

BRASSAI.

(Folytatjuk.)

BELIRODALOM.

KÖLTEMÉNYEK Szász Károlytól. Első és
második kötet. (Heckenast, Pest. 1861.)

Oly hosszú szünet után a kritikában, nem is
hinne az ember, mennyire kifejtett a kritikai érzet
és hajlam, kivált fiatalabb írónknál. Mindenfelől
halljuk a panaszt, hogy bírálatunk nem eléggé szí-
goruak; s kivéve tán a megítéltet, — mert ezek
közül még egy sem jajdult fel *lágyságunk* miatt —
mindenki kevesli a mért csapást, szeretne ráadá-
sul még nehányat ütni az áldozatra vagy — ité-
szére. Nem vádkép hozom fel; van ebben jó is.
Mellőzve minden személyes rokon-és ellenszenvet,
egyéni izlést, eszmeirányt, nem szólva czimborá-
ságról s ez-okozta agyarkodásról a más akolbelire,
stb., én a haladás, a tökélyesbülés feltételét látom
e mérges kritikai hajlamban. A fejlődés természe-
te hozza magával, hogy az utóbb jövő, ha elődét
meg akarja haladni, ennek hibáit nagyítva, jó ol-
dalait kicsinyítve lássa; különben, ha osztaná né-
mely nagy íróra nézve a kortársak bámulatát, két-
ségbe kellene esnie maga iránt. Sok Themistoclest
nem hagy alunni a Miltiades dicsősége. Emleget-
jük, hogy Kölcsey tulszigorral bírálta Csokonait :
e tulszigor, fiatal kritikusbán, új ösvényen indult
költőben, természetes volt. Az új iskola, ha lenni,
élni akart, részben előzői rovására kelle érvényt
szereznie magának, sőt ugyanez iskola másod
nemzedéke már az első hátán keresett lépcsőt az
emelkedésre. Jusszon eszünkbe csak a „szigor“ be-
vallott, követelt tana, mely egy Kazinczy utó-
éveit keseríté meg. Azonban fordult a kocka :
nehány évvel utóbb szintoly élesen odavetve hal-
lottuk az egykori követelőkről mondatni : „B.
vagy C. nem poéta,“ mint halljuk mostan elismert
érdemű s a közönség előtt évek óta szép hirben
álló jeleseinkről, arczfintorítás kíséretében az indo-
kolásra sem méltatott megjegyzést : „eh! X vagy
Y nem is költő.“

Mindezen, mondok, nem csudálkozom, sőt az
sem lepne meg, ha pár év múlva a mostan élő s
még *eltűrt* nevű költőink közül egyet sem fogná-
nak dicsérve emlithetni, a nélkül, hogy Midas bü-
nébe essék az illető. De még arra sem kell jóslói
tehetség, eleve megmondani, hogy ha költészetünk
ezután valamikor — évtized vagy félszázad múlva

— ismét egy hatalmas lépésre húzódik; ha oly
apostola támad, kiben a kor ön aesthetikai fejlett-
sége fokát, vezér eszméit, irányát épen úgy kife-
jezve találja, mint Petőfiben a magáé s a jelen : ez
új apostol Petőfi hirneve árán fog emelkedni, s
környezete, bámulói, utánzói egyre keresni, na-
gyítani fogják a foltokat, melyeket mi a ragyogás
miatt észre sem vettünk, vagy önként eltakar-
tunk. Majd később jön az aztán az irodalom-tör-
ténét kritikája, mely kiegyenliti a dolgot; leszá-
mitja a bámulásból itt is, ott is, a mi csupán idő-
szerű tulajdonokra esett, le a kicsinylésből, a mi a
tovább haladás fejében. emberi gyarlóságból, tör-
tént. — De míg természetesnek találom, hogy az
ifjabb nemzedék az előbbinek vállára kapaszkodik,
hogy onnan tovább lásson, — s ha minden nap új-
új felfödözést tesz, hogy ez sem, az sem, — utol-
jára senkisémet költő : én részemről óvakodom a
„bátorság“ ezen kritikáját vallani; én mindig szá-
mitásba veszem, miféle tulajdonokkal emelkedett
egyik vagy másik társam bizonyos fokra a közvé-
lemény becsülésében, s vajon e tulajdonok csupán
időszerű értékkel bírnak-e, vagy maradandóbb ha-
tással is vannak költészetünk fejlődésére; szóval a
helyett, hogy fitymáljak, méltóbb dolognak tar-
tom : vizsgálni. E szerint én talán nem a napi kri-
tikus, hanem az irodalom történet-írójának terén
állok : se a multat le nem becsülöm, se a jelent
tul nem becsülöm : abban, mint ebben, találok jót
is, rosztat is. E helyzetem könnyen definiálható.
Nem tartozom a feltörekvő nemzedékhez, melynek
haladása érdekében van elbánni a — már vagy
igaz vagy ál — tekintélyekkel; de más részről
nincsen is *mit*, s *kitől* féltennem. Oly nyugodtan
nézhetem a dolgokat, mintha panoráma volnának.

Innen a lágyság, elnézés vádja ellenünk, ha
megrovásainkat nem tesszük haragos modorban,
vagy ott is találunk némi jót, hol mások elővéle-
ménye csupán rosztat, föltétlenül rosztat vár vala.
Mert hogy a hibát eltakartuk, vagy érdemül szá-
mitottuk volna be : azt senki szemünkre nem vet-
heti, ha csak a magáét be nem hunyja, s úgy nem
tesz, mint a minapi egyén, ki az ironia világos
hangját panegyris gyanánt emlegette, tévén ma-
gát, mintha ő azt *ugy* értené, — egy másik eset-
ben pedig azt, a mi legspecialisabb vonatkozással